

УДК 339.54

DOI: 10.31891/2307-5740-2022-302-1-36

ФОМШИНА В. М.

<https://orcid.org/0000-0002-7276-3280>

e-mail: vfomi0709@gmail.com

ФЕДОРОВА Н. Є.

<https://orcid.org/0000-0001-9619-7212>

e-mail: fedorova_nadiia@ukr.net

ОГОРОДНИК Р. П.

<https://orcid.org/0000-0001-5038-9198>

e-mail: ruslik77@meta.ua

ОГОРОДНИК Т. Р.

e-mail: tanaogorodnyk2004@gmail.com

Херсонський національний технічний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РИНКІВ КУКУРУДЗИ В ТУРЕЧЧИНІ І НІДЕРЛАНДАХ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ-ІМПОРТЕРА УКРАЇНСЬКОГО ПРОДУКТУ

В статті викладено методику дослідження і порівняння ринків двох країн – потенційних торговельних партнерів для підприємств малого і середнього бізнесу України. Для детального дослідження обрано внутрішні ринки Туреччини та Нідерландів. Товар кукурудза обрано з огляду на те, що Україна посідає четверте місце в рейтингу світових експортерів цього продукту. Для аналізу стану експортно-імпортних відносин на ринку кукурудзи використано інструмент Trade Map. Для Туреччини і Нідерландів визначено кількість партнерів на ринку кукурудзи; перелік топ-5 країн-імпортерів товару; загальний обсяг імпорту у 2020 р.; частку українського товару на ринку; концентрацію ринку; ціну за тону української кукурудзи і країн-конкурентів; середні мита, квоти; фітосанітарні норми; засоби захисту внутрішнього ринку. На прикладі гіпотетичної компанії змодельовано можливість реалізації проекту експорту кукурудзи підприємством із використанням пропозицій компанії-трейдерів із розрахунком очікуваного доходу.

Ключові слова: експорт, імпорт, інструмент Trade Map, країни-імпортери, митні заходи, INCOTERMS 2020, компанії-трейдери.

VIRA FOMISHYNA, NADIYA FEDOROVA,
RUSLAN OHORODNYK, TETIANA OHORODNYK
Kherson National Technical University

COMPARATIVE ANALYSIS OF CORN MARKETS IN TURKEY AND THE NETHERLANDS TO DETERMINE THE COUNTRY OF IMPORT OF UKRAINIAN PRODUCTS

This paper presents a method of study and comparison of the markets of two countries - potential trading partners, which can be used by Ukrainian small and medium-sized businesses in the export decision-making process. The domestic markets of Turkey and the Netherlands were selected for a detailed study. The countries were selected based on data from the Kherson Regional Statistics Office, which shows the largest volumes of corn export in the EU region - to the Netherlands, in the Asian region - to Turkey. Corn was chosen because Ukraine ranks fourth in the ranking of world exporters of this product, and the growing demand in the world market for corn grain has been an impetus for national producers to increase production. The Trade Map tool was used to analyze the state of export and import operations in the global corn market. As a result of the study, several market characteristics were determined for both countries. They are the number of partner countries; the list of top 5 countries-importers of corn; the amount of import in 2020; market share of Ukrainian corn; market concentration (calculated based on the Herfindahl-Hirschman index); the price per ton of Ukrainian corn and competing countries; average duties, quotas; phytosanitary norms; means of protection of the internal market. On the example of a hypothetical company, the possibility of implementing a corn export project by an enterprise using the proposals of trading companies is modeled. Comparison of competitive prices and distances allowed choosing the approximate purchase price and the nearest company. A specific division of responsibilities between the seller and the buyer under the FOB in INCOTERMS 2020 has been made. On this basis, the company's costs as a seller per ton of corn are calculated, which includes the purchase price of corn, loading and unloading, and the railroad transportation tariff. The economic calculations show that the Netherlands is a more attractive market for Ukrainian corn export. The main advantages are the free trade agreement between countries and therefore a zero duty rate, fewer documents to be processed in the export process, long experience of cooperation between countries, higher prices for Ukrainian corn in the Netherlands.

Keywords: export, import, Trade Map tool, importing countries, customs measures, INCOTERMS 2020, trading companies.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Тенденції розвитку процесів міжнародної економічної інтеграції та глобалізації світового господарства сприяють активізації зовнішньоекономічної діяльності підприємств, яка відкриває перед ними можливості економічного зростання за рахунок розширення каналів збуту. При цьому робота на зовнішньому ринку характеризується необхідністю детального вивчення економічної та політичної ситуації, дослідження правового базису здійснення зовнішньоекономічної операції, тощо. Експертами

рекомендується вибрати попередній перелік країн, та провести порівняння обраних країн для визначення найбільш перспективних. Першим кроком до оптимального вибору є розмір та потенціал обраних країн [1]. Тому теоретико-прикладні аспекти дослідження ринків країн – потенційних торговельних партнерів українських бізнес-одиниць є актуальним напрямком досліджень. В статті викладено методіку дослідження і порівняння ринків двох країн – потенційних торговельних партнерів вітчизняних підприємств на прикладі зерна (кукурудзи), яка займає вагоме місце в українському експорті.

Мета та завдання дослідження

Метою роботи є дослідження ринків кукурудзи Туреччини і Нідерландів для обґрунтованого економічного вибору країни – закордонного торговельного партнера українським підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Прийняття стратегічних управлінських рішень, до яких відноситься впровадження зовнішньоекономічної діяльності підприємством, присвячено праці таких вчених, як Баула О. В., Сачук А. В. [2], Ганін В. І., Борох С. В. [3], і ін. Методикам дослідження закордонних присвячено дослідження Канищенко О.Л. [4], Ковінько О. М. [5], Яренко А.В [6], та ін. Водночас актуальними є дослідження, в яких надається чіткий алгоритм кроків і методика їх здійснення підприємцями при орієнтації бізнесу на експортні операції.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для того, щоб більш детально дослідити внутрішні ринки Туреччини та Нідерландів, а також проаналізувати стан експортно-імпорتنих відносин на ринку кукурудзи скористаємось інструментом Trade Map [7]. Перелік країн імпортерів кукурудзи за кодом 100590 – Maize (excluding seed for sowing) до Туреччини наведено у табл. 1.

У 2020 р. імпорт Туреччини склав 1,2% від світового імпорту кукурудзи. Країна мала 24 країни-партнери на цьому ринку. При цьому українська продукція становила 25% імпортованого товару. Концентрація ринку (розрахована на основі індексу Герфіндаля-Гіршмана) Туреччини складала 0,18, що характеризує її як помірно концентровану державу в розрізі імпорту даного продукту. Порівняно з основними країнами-конкурентами ціна за тону української кукурудзи була нижча (окрім Молдови). Середньосвітова ціна за тону кукурудзи у 2020 р. складала 208 дол. США. Середні ставки мита для всіх імпортерів. Туреччина застосовує 25% ставку мита для даного товару при перевищенні встановленої квоти. Квота складає 700 тис. тонн на рік для всіх країн-членів СОТ. Туреччина не використовує засоби захисту внутрішнього ринку. Всього в країні 30 митних заходів, що застосовуються до даного товару [9].

Таблиця 1

Перелік топ-5 країн-імпортерів товару 100590 кукурудза (крім насіння для посіву) до Туреччини

№ з/п	Країна	Зростання вартості імпорту з 2016 р., % на рік	Вартість імпортованого товару, млн. дол. США	Кількість імпортованого товару, тис. тонн	Ціна за тону дол. США	Частка в імпорті Туреччини, %	Частка країни в світовому експорті товару, %	Середній розмір мита*, %
1.	Російська Федерація	5	133,008	677,6	196	27,4	1,1	23,9
2.	Україна	189	121,405	642,1	189	25,0	14,0	23,9
3.	Румунія	197	86,919	439,6	198	17,9	3,3	23,9
4.	Молдова	188	39,511	209,9	188	8,1	0,2	23,9
5.	Аргентина	230	26,211	114,0	230	5,4	16,5	23,9

Джерело: побудовано авторами на основі даних [8].

Перелік країн імпортерів кукурудзи за кодом 100590 – Maize (excluding seed for sowing) до Нідерландів наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Перелік топ-5 країн-імпортерів товару 100590 кукурудза (крім насіння для посіву) до Нідерландів

№ з/п	Країна	Зростання вартості імпорту з 2016 р., % на рік	Вартість імпортованого товару, млн. дол. США	Кількість імпортованого товару, тис. тонн	Ціна за тону дол. США	Частка в імпорті Нідерландів, %	Частка країни в світовому експорті товару, %	Розмір мита, %
1.	Україна	28	619,291	3026,8	205	50,3	14,0	0
2.	Франція	7	223,475	950,8	235	18,2	2,7	0
3.	Румунія	48	129,504	688,6	188	10,5	3,3	0
4.	Бразилія	-16	65,261	399,8	163	5,3	17,2	0
5.	Німеччина	1	47,078	192,4	245	3,8	0,2	0

Джерело: побудовано авторами на основі даних [10].

У 2020 р. імпорт Нідерландів складав 3,2% від світового імпорту кукурудзи. Країна мала 45 країн-партнерів на цьому ринку. При цьому українська продукція становила 50,3% імпортованого товару. Концентрація ринку (розрахована на основі індексу Герфіндаля-Гіршмана) Нідерландів складала 0,28, що характеризує її як більш концентровану державу, ніж Туреччина в розрізі імпорту даного продукту. Адаже майже 80% всієї продукції імпортується з трьох країн. Порівняно з основними країнами-конкурентами ціна за тону української кукурудзи була середньою (нижча у Румунії та Бразилії). Ставки мита для всіх рівні. У 2021 р. Нідерланди застосовують також нульову ставку мита для даного товару для України. Квота відсутня. Нідерланди не використовують засоби захисту внутрішнього ринку. Всього в країні 14 митних заходів, що застосовуються до даного товару [11].

Відповідно до законодавства України, даний товар є об'єктом регулювання у сфері карантину рослин для цілей експорту та реекспорту, та підлягає огляду державним фітосанітарним інспектором (див. п.4 Порядку затвердженого ПКМУ від 15.11.2019 № 1177). Фітосанітарні процедури, проведені державним фітосанітарним інспектором, оформлюються актом про проведення фітосанітарних процедур у паперовій формі у двох примірниках та скріплюється підписом і трикутною печаткою державного фітосанітарного інспектора та підписом власника. Перший примірник видається власнику, другий – залишається у відповідному територіальному органі Держпродспоживслужби, державний фітосанітарний інспектор якого видавав такий акт; в електронній формі із створеним кваліфікованим електронним підписом державного фітосанітарного інспектора шляхом використання електронних сервісів [12].

Зазначені товари під час оформлення у митні режими експорту або реекспорту повинні відповідати таким вимогам (див. Статтю 46 ЗУ «Про карантин рослин» від 30.06.1993 № 3348-ХІІ [12]):

- бути вільними від карантинних організмів;
- супроводжуватися оригіналами фітосанітарних сертифікатів.

Припустимо, що гіпотетична компанія (ТОВ «Unknown») планує здійснювати закупівлю кукурудзи у Вінницькій області. Адаже має там можливість завантаження на залізничний транспорт у селищі Вапнярка. Закупівельну ціну у Вінницькій області обл. можна відстежити за даними сайту Agrotender, на якому компанії-трейдері розміщують пропозиції щодо купівлі різних видів с/г продукції, в т.ч. кукурудзи. У таблиці 3 представлено пропозиції таких трейдерів.

Найближчими трейдерами до с. Вапнярка запропонована ціна 7100 грн./тонну («Ферко») та 7050 грн./тонну («МХП»). Орієнтована ціна закупівлі для ТОВ «Unknown» складатиме 6900 грн./тонну.

Таблиця 3

Ціна на закупівлю на кукурудзи компаній-трейдерів у Вінницькій обл. на 9.12.21 р.

Назва компанії	Ціна, грн./тонну	Відстань до с. Вапнярка, км	Місце закупівлі
Рамбурс	6700	127	Вінницька обл., Ліповецький елеватор
Prodresyrs	6800	99	Вінницька обл., Вінниця, елеватор «Епіцентр»
Region Grain Company AG	7150	113	Вінницька обл., Кубліч Грейн
МХП	7050	26	Вінницька обл., «Елеваторний комплекс 2» філія ПрАТ «зерно продукт МХП» с. Соколівка
Ферко	7100	22	Вінницька обл., Крижопільський елеватор
МХП	7150	61	Вінницька обл., «ВКПК» філія ТОВ «Вінницька птахофабрика» м. Ладизин

Джерело: побудовано авторами на основі даних [13].

Поставка товару продукції за кордон буде здійснюватися морським транспортом. Основні умови міжнародних морських перевезень регулюються Конвенцією ООН про морське перевезення вантажів 1978 р. Доставка здійснюватиметься на умовах поставки Incoterms 2020 – FOB, в цьому разі зобов'язання продавця вважаються виконаними після того, як вантаж переданий через поручні судна в порту відправлення. Після перетину вантажу через поручні судна всі витрати і ризики переходять від продавця на покупця. Термін FOB зобов'язує продавця здійснити митне очищення товару для експорту [14].

Розподіл обов'язків між продавцем (Пр.) та покупцем (Пок.) за умови FOB наведений в табл. 4.

Таблиця 4

Розподіл обов'язків продавця і покупця за умови ТОВ у Інкотермс 2020

Пакування на складі продавця	Навантаження на транспорт	Доставка до основного транспорту	Експортні формальності	Страхування основного перевезення	Навантаження на основний транспорт	Оплата основного транспорту	Розвантаження з основного транспорту	Імпортні формальності	Доставка від основного транспорту	Розвантаження на складі покупця
Пр.	Пр.	Пр.	Пр.	Пок.	Пр. або Пок.	Пок.	Пок.	Пок.	Пок.	Пок.

Джерело: побудовано авторами на основі даних [14].

Витрати підприємства як продавця товару на одну тонну кукурудзи представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

Витрати ТОВ «Unknow» на 1 тонну кукурудзи для експорту

Стаття витрат	Сума, грн./тонну
Закупівельна ціна кукурудзи	6900
Розвантажувально-навантажувальні роботи	120
Тариф на транспортування залізницею до порту Одеса	250
Митна вартість	7270
Ставка мита 0%	-
ПДВ 0%	-
Акцизний збір	-

Джерело: побудовано авторами

Відповідно до законодавства України (пп. «а» пп. 195.1.1 ПКУ, МКУ) вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі експорту не оподатковується акцизний збором, митом та ПДВ [14-16]. Отже, собівартість 1 тонни кукурудзи, доставленої в порт Одеса та завантаженої на судно складатиме 7270 грн. На 9.12.2021 р. курс долара США складає 27,22 грн./дол. США. Отже, вартість 1 тонни кукурудзи у дол. США складе 267,0 дол. США/тонну. На сьогоднішній день за даними [17] ціна FOB в Україні складає 277,0 дол. США. Отже, 1 тонна кукурудзи приносить 10,0 дол. США або 272,2 грн. прибутку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Аналіз ринків кукурудзи в Туреччині і Нідерландах здійснено за показниками вартості імпорту, динаміки вартості імпорту за останні п'ять років, кількості імпортованого товару, ціни за тонну. Визначено місце топ 5 країн-імпортерів товару до кожної з цих країн, враховано середній розмір мита. Здійснено порівняння середньосвітової ціни на товар кукурудза, ціни українського товару і цін країн-конкурентів.

Проведений аналіз показав, що Нідерланди є більш привабливим ринком для українських експортерів через наявність угоди про вільну торгівлю і нульову ставку мита, меншу кількість документів, які потрібно оформлювати в процесі експорту, тривалий досвід співпраці між країнами, вищу ціну на українську кукурудзу на ринку Нідерландів. Змодельована ситуація експортної операції показує її економічну доцільність станом на 2021 рік. Зважаючи на мінливість зовнішнього ринкового середовища, моніторинг основних показників і аналіз ринків для вітчизняних товарів, що торгуються на світовому ринку, є об'єктом подальшої дослідницької уваги.

Література

1. Вибір ринку для розвитку експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://export.gov.ua/254-vibir_rinku_dlia_rozvitku_eksportu.
2. Баула О. В., Сачук А. В. Особливості формування стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства в сучасному глобалізаційному просторі / О.В. Баула, А.В. Сачук // Проблеми розвитку та перспективи малого підприємництва в Україні на сучасному етапі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=65314>.
3. Ганін В.І. Стратегічні аспекти управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства / В.І. Ганін, С.В. Борох // Економічний аналіз. – Тернопіль, 2018. – Том 28. № 3. – С. 162-169.
4. Канищенко О.Л. Логіка дослідження зарубіжних ринків / О.Л.Канищенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/38697/1/75_398-402.pdf.
5. Ковінько О. М. Формування теорії маркетингових досліджень міжнародних ринків / О.М. Ковінько // Ефективна економіка. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4640>
6. Яренко А.В. Обґрунтування методів оцінки привабливості зовнішніх ринків у міжнародному маркетингу / А.В. Яренко // Вісник КНУТД. – 2015. – № 2 (85). Серія «Економічні науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://knutd.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2015-2/90-98.pdf>.
7. Trade Map: як дослідити міжнародний попит на свій товар. ІТС. Trade Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://export.gov.ua/336-trademap_iak_dosliditi_mizhnarodnii_popit_na_svii_tovar
8. List of supplying markets for the product imported by Turkey in 2020. ІТС. Trade Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry.aspx?nvpm=5%7c792%7c%7c%7c100590%7c%7c%7c6%7c1%7c1%7c1%7c1%7c%7c2%7c1%7c1%7c1
9. Customs tariffs. ІТС. Market Access Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.macmap.org/ru/query/results?reporter=792&partner=804&product=100590&level=6>
10. List of supplying markets for the product imported by Netherlands in 2020. ІТС. Trade Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry.aspx?nvpm=1%7c528%7c%7c%7c100590%7c%7c%7c6%7c1%7c1%7c1%7c1%7c%7c%7c2%7c1%7c%7c1

11. Customs tariffs. ITC. Market Access Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mactmap.org/ru/query/results?reporter=792&partner=804&product=100590&level=6>

12. Постанова КМУ № 1177 від 15.11.2019 Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин». Professional [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.qdpro.com.ua/document/64801>

13. Цены зернотрейдеров на кукурузу. Agrotender [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://agrotender.com.ua/traders/region_vinnica/kukuruza

14. Ваш путеводитель по правилам международной торговли Инкотермс 2020. kuehne-nagel [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ua.kuehne-nagel.com/ru/-/znannya/inkoterms>

15. Експорт товарів: як нараховувати ПДВ? Дебет-Кредит [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/taxation/pdv/57102>

16. Митний кодекс України. Документ 4495-VI, чинний, поточна редакція від 21.11.2021, підстава 1619-IX. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

17. Кукурудза. Україна FOB. Найближчий. AgroChart [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.agrochart.com/uk/market-review/section/208/ukrayina-fob/?commodity=586&contract=3789&rule=0>

References

1. Vybir rynku dla rozvytku eksportu [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : https://export.gov.ua/254-vibir_ryнку_dlia_rozvytku_eksportu

2. Baula O. V., Sachuk A. V. Osoblyvosti rozrobky stratehii ta orhanizatsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpryemstva v suchasnykh hlobalizatsiinykh umovakh hospodariuvannia / O. V. Baula, A. V. Sachuk // Problemy rozvytku ta perspektyvy maloho pidpryemnytstva v Ukraini na suchasnomu etapi. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=65314>.

3. Hanin V. I., Borokh S. V. Stratehichni aspekty upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu pidpryemstva / V. I. Hanin, S. V. Borokh // *Ekonomichnyi analiz*, 2018. Vol. 28. No 3. PP. 162–169.

4. Kanishchenko O. L. Lohika doslidzhennia zarubizhnykh ryнкiv / O. L. Kanishchenko [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/38697/1/75_398-402.pdf.

5. Kovinko O. M. Formuvannia teorii marketynovykh doslidzen mizhnarodnykh ryнкiv / O.M.Kovinko // *Efektivna ekonomika*. – 2015. – № 12 [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4640>

6. Yarenko A.V. Obhruntuvannia metodiv otsinky pryvabylyvosti zovnishnykh ryнкiv u mizhnarodnomu marketynhu / A.V.Iarenko // *Visnyk KNUiD*. – 2015. – №2 (85). Seriia «Ekonomichni nauky» [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://knuid.edu.ua/publications/pdf/Visnyk/2015-2/90-98.pdf>.

7. Trade Map: yak doslidyty mizhnarodnyi popyt na svii Tovar. ITC. Trade Map. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : https://export.gov.ua/336-trademap_iak_dosliditi_mizhnarodnii_popyt_na_svii_tovar

8. List of supplying markets for the product imported by Turkey in 2020. ITC. Trade Map. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry.aspx?nvpm=5%7c792%7c%7c%7c100590%7c%7c%7c6%7c1%7c1%7c1%7c1%7c%7c2%7c1%7c%7c1

9. Customs tariffs. ITC. Market Access Map. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://www.mactmap.org/ru/query/results?reporter=792&partner=804&product=100590&level=6>

10. List of supplying markets for the product imported by Netherlands in 2020. ITC. Trade Map. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry.aspx?nvpm=1%7c528%7c%7c%7c100590%7c%7c%7c6%7c1%7c1%7c1%7c1%7c%7c2%7c1%7c%7c1

11. Customs tariffs. ITC. Market Access Map. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://www.mactmap.org/ru/query/results?reporter=792&partner=804&product=100590&level=6>

12. Postanova KМУ № 1177 vid 15.11.2019 Deiaki pytannia realizatsii Zakonu Ukrainy «Pro karantyn roslin». Professional [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://www.qdpro.com.ua/document/64801>

13. Tsenyi zemotreyderov na kukuruзу. Agrotender. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : https://agrotender.com.ua/traders/region_vinnica/kukuruza

14. Vash putevoditel po pravilam mezhdunarodnoy trgovli Inkoterms 2020. kuehne-nagel. Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://ua.kuehne-nagel.com/ru/-/znannya/inkoterms>

15. Eksport tovariv: yak narakhovuvaty PDV? Debet-Kredyt [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://news.dtki.ua/taxation/pdv/57102>

16. Mytnyi kodeks Ukrainy. Dokument 4495-VI, chynnyi, potochna redaktsiia vid 21.11.2021, pidstava 1619-IX. Verkhovna Rada Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

17. Kukurudzа. Ukraina FOB. Naiblyzhchy. AgroChart. [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu : <https://www.agrochart.com/uk/market-review/section/208/ukrayina-fob/?commodity=586&contract=3789&rule=0>

Надійшла / Paper received : 19.12.2021

Надрукована / Printed : 31.01.2022